

<SERMO 6>¹
<Dominica in Septuagesima>
Dominica in Septuagesima Guillelmi de Lisi Iaco<bite>

Sic currite ut comprehendatis.

1 *Tenebre erant super faciem abyssi.* Karissimi, propter peccatum priorum parentum facte sunt tenebre super faciem abyssi, hoc est, totius humani generis. Tenebre, dico, cecitatis et ignorantie, Psalmus: *Sicut tenebre, ita et lumen eius*; et Saluator in Iohanne: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris*, Glossa, “cecitatis et ignorantie”; tenebre etiam calamitatis et miserie, Iob: *In tenebris stravi lectulum meum*; tenebre tribulationis et angustie, Psalmus: *Timor et tremor uenerunt super me, et contexerunt me tenebre*; tenebre etiam mortalis culpe, Apostolus: *Fuistis aliquando tenebre: nunc autem lux in Domino*; tenebre dampnationis eterne, in Mt.: *Ligatis pedibus et manibus, proicite eum in tenebras exteriores.* Set dixit Deus: *‘Fiat lux’.* Et facta est lux. Inter alias luces lux magna est uerbum Dei, quia illuminat hominis intellectum ad Deum cognoscendum, inflamat eius affectum ad eum diligendum. Psalmus: |40vb| *Lucerna pedibus meis uerbum tuum, quoad primum, et lumen semitis meis, quoad secundum.* Et quia ista luce indigemus, rogemus Deum, *qui est lux uera, que illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum*, ut illuminet os et cor meum ad uerbum suum digne pronuntiandum et corda nostra ad retinendum.

Sic currite etc.

2 Sicut scitis hodie sancta mater Ecclesia recolit cursum, immo, ut uerius dicam, casum primi hominis, et in suo casu nos omnes precipitauit. Nec mirum si turpiter cecidit. Qui autem tam <de> sublimi loco in infimum descendit, cecidit a dignitate angelorum ad uilitatem et ignobilitatem iumentorum, Psalmus: *Homo, cum in honore esset, non intellexit. Comparatus est <iumentis insipientibus>* etc. Cecidit a paradyso uoluptatis in istum locum miserie et penalitatis, in Genesi iii²: *Eiecit Dominus Adam de paradyso uoluptatis, ut operaretur terram de qua assumptus est.* De qua terra subdit: *Maledicta terra in opere tuo: |41ra| cunctis diebus uite tue comedes ex ea. Spinis et tribulos germinabit tibi.* Cecidit a libertate spiritus in seruitutem carnis, quia ante peccatum spiritus dominabatur carni, ratio spiritui, intellectus sensui(?), Spiritus Dei omni[a] homini. Set heu, homine peccante, *uniuersum stratum uersasti in infirmitate eius!* Cecidit a statu gratie ad statum culpe, a statu culpe in statum miserie, a statu miserie in statum tribulationis et angustie, a statu tribulationis in statum mortis. Iste sunt septem penalitates que apprehenderunt uirum illum in die³ illa. Ideo mater Ecclesia in principio misse cantat canticum doloris, canticum mortis: “Circumdederunt me gemitus mortis.” Hinc tempore isto tacetur canticum leticie; non cantatur plus “Alleluia,” quia dicitur in Psalmo: *Super flumina Babilonis <illic sedimus et fleuimus>*

¹Transcribed by Andrew T. Sulavik from manuscript: Paris, Bibl. Nationale, lat. 14952, ff. 40va-44rb. J. B. SCHNEYER, *Repertorium*, v. 2, p. 478, n. 12; TH. KAEPPPEL, *Scriptores*, v. 2, p. 112, n. 1548. The title and adscription are located on f. 40rb.

² III] *written above line*

³ illum in die] *written twice*

etc.; sequitur: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* In ista terra misera ponit Ecclesia uiellam sub sanctua | 41rb | rio. Hinc hodie non sunt nupcie in Ecclesia, quia hoc promiserat Deus per Ieremiam, vii 6: *Quiescere faciam ex urbibus Iuda et Ierusalem, uocem gaudii et leticie, uocem sponsi et sponse.* Ideo Apostolus in epistola hodierna monet nos omnes, ut curramus non sicut Adam, qui cecidit a statu gracie ad statum culpe, set ascendendo a statu culpe ad statum gracie, a statu gracie ad statum glorie. Sicut enim in cursu materiali sunt tres termini, terminus a quo, per quem, et ad quem, sic in cursu spirituali sunt tres termini, a quo culpe, per quem gracie, ad quem glorie. Homo erat in statu medio gracie, et cum debuisset ascendisse ad statum glorie, cecidit in statum culpe.

3 Tria ergo notantur in uerbis istis: primo Apostolus ad currendum⁴ nos inuitat cum dicit: *currite*; secundo currendi modum insinuat: *Sic*; tercio premium currendi ostendit: *ut comprehendatis*.

4 Primo dico: inuitat nos Apostolus ad currendum. Legimus in Scriptura sacra qua | 41va | druplicem cursum et quadruplicem uiam currendi: primus cursus est naturalis uite, secundus mortalis culpe, tercius gracie, quartus glorie.

5 De primo cursu nature dicitur in Iob ix: *Dies mei uelociiores fuerunt cursore; fugerunt, et non uiderunt bonum. Transierunt quasi naues poma portantes, et sicut aquila uolans ad escam.* In ista auctoritate quatuor tanguntur que sunt in hac misera uita.

6 Primo ostenditur quod est transitoria et momentanea cum dicit: *Dies mei uelociiores etc. Transit mundus, et concupiscentia eius. Transierunt omnia uelud umbra.* Psalmus: *Vidi impium superleuatum etc.*; sequitur: *Transiui, et ecce non erat.*

7 Secundo ostendit quod est erumpnosa cum dicit: *Fugerunt, et non uiderunt bonum.* Minus dicit et plus significat. *Non uiderunt bonum*, immo omne malum, quia uita ista plena est miseriis, Iob: *Homo, natus de muliere, breui uiuens tempore, <repletur multis miseriis> etc.*

8 Tercio ostendit quod est periculosa cum subdit: *Transierunt | 41vb | uelud naues etc.*, quia sicut naui in mari semper est in periculo subuersionis, sic homo in mari huius mundi semper est in periculo dampnationis. Et sicut in mari maior piscis deuorat minorem, sic in hoc mundo diues opprimit pauperem, magis potens minus potentem. Ergo sicut homo qui est in mari semper timet, ne submergat, sic debet homo timere ne propter peccata sua in mari huius mundi dampnetur.

9 Quarto notatur quod est fastuosa et superba <cum dicit>: *et sicut aquila etc.* Ultra hoc sunt homines superbi et elati: *Quid superbis terra et cinis?* Non est aliquis cursor quin aliquando quiescat, scilicet comedendo uel dormiendo. Homo autem continue currit ad mortem statim ut nascitur. Ideo dicebat illa bona mulier, Ilo Reg.: *Omnes morimur.* “Omnes” dicit, et ita nullum excipit, non regem, non papam. Magna est consolatio pauperibus quando diuites ita moriuntur, forte cicius, ut pauperes. Non dicit “moriemur,” set “morimur,” quia semper | 42ra | currimus ad mortem statim dum uiuimus, ut dictum est. Ideo sequitur: *et quasi aque dilabimur super terram, <que non reuertuntur>.* Sicut aque semper currunt ad mare nec reuertuntur ad locum suum, sic homo semper currit ad mortem sine spe reuersionis. Vnde qui quereretur a puero statim nato: “Quid agis?” si posset loqui, diceret: “Ego curro ad mortem.” Iste

4 currendum] cursum

cursus est quidam processus ab etate in etatem, ab infancia in puericiam, a puericia in adolescentiam, ab adolescentia in iuuentutem, a iuuentute in senectutem, a senectute in senium, a senio in decrepitam etatem.

10 Est secundus cursus mortalis culpe, de isto in Prou.: *Pedes eorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem*. Peccare cum infirmitate carnis <et> cum remorsu conscientie minus malum est quam ad peccatum currere, quia hoc est unum de illis sex que odit Deus: *Pedes ueloces ad currendum in malum*.

11 Legitur de quodam fratre Iacobita, qui ibat in predicatione et uidit |42rb| duas mulieres ornatas currentes ad lupanar, et clamauit post illas: “Pro dulcissima misericordia Dei! Quare ita cito curritis ad infernum? Si uultis ibi ire, saltem lento gradu incedatis.” Magna insania est hominem aliquem currere ad ignem ut comburatur, ad aquam ut submergatur, ad patibulum ut suspendatur. Luxuriosi currunt ad ignem, Iob: *Ignis est usque ad consummationem deuorans*; Iere.: *Repleta est terra adulteris*; et post pauca: *Non est qui agat penitentiam dicens: ‘Quid feci?’ Set omnes quasi equus cum impetu uadens <ad prelium>*. Sicut equus impetuusus non potest teneri, sic nec isti luxuriosi. Cupidi <currunt> ad aquam ut submergantur, Paulus ad Timotheum: *Qui uolunt diuites fieri, incidunt in laqueos et temptationes dyaboli, et desideria multa <inutilia> et nociua que submergunt hominem* etc. Superbi currunt ad patibulum ut suspendantur, Iob xv⁵: *Cucurrit aduersus Deum collo erecto* – loquitur de superbo. Qui sic currunt |42va| in magno periculo sunt. Si essent supra pin<n>aculum templi Beate Marie, non possent uidere suum infortunium. Nec mirum. Via illorum est periculosa, quia *pedes eorum ad malum currunt*. Via lubrica, et qui in lubrico uadit non potest esse quin ruat. Sic qui in peccato, quia homo de facili cadet de uno peccato in aliud, de peccato gule in peccatum luxurie. Item dyabolus impellit eos, Psalmus: *Fiat uia illorum tenebre et lubricum*; et *angelus Domini*, scilicet malus, persequens eos etc. Item in momento cadunt, Iob: *Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt*.

12 Est tercius cursus gracie. Iste est de bono in melius proficiendo, Psalmus: *Ibunt de uirtute in uirtutem* etc. Tales uadunt a statu culpe culpam deserendo ad statum gracie proficiendo, et a statu gracie ad statum glorie finaliter perseuerando. De isto cursu, Ysa.: *Qui sperant in Domino, non in mundo, mutabunt fortitudinem*, ut sicut fortes fuerunt⁶ ad peccandum, ita fortes erunt |42vb| ad bene operandum. Sequitur: *Assument pennas ut aquile*; de quibus Psalmus: *Quis dabit michi pennas sicut columbe* etc.? Volabunt in presenti per bona opera. Sequitur: *Current et non deficient*. De isto cursu dicit Apostolus ad Hebreos: *Deponentes omne pondus, et circumstans <nos> peccatum, per pacientiam curramus ad propositum [uestrum] nobis certamen: aspicientes in a<u>ctorem <fidei> et consummatorem Ihesum Christum*. In ista auctoritate tangit sex condiciones peccatoris in hoc cursu gracie, de quibus, si una defuerit, nil ualent alie. Prima est exoneratio a peccatis, cum dicit: *Deponentes omne<s> pondus* etc. Et quia non sufficit declinare a malo, immo oportet facere bonum. Hee sunt due partes iusticie, Psalmus: *Declina a malo, et fac bonum*. Ideo sequitur secunda condicio, profectus in operibus bonis, cum dicit: *curramus*, hoc est, currendo proficiamus. Et quia perlongam uiam ire habemus, ne deficiamus necessaria est nobis paciencia, hoc est

⁵ xv] added in the margin

⁶ fuerunt] ita added after, and deleted

quod subdit: |43ra| *per pacenciam*. Et quia dyabolus est nobis⁷ in nocumentum, ideo necessaria est nobis quarta condicio, pugna contra hostem antiquum, cum dicit: *ad propositum nobis certamen*. Quinta condicio est rectitudo intencionis cum dicit: *aspicientes in a<u>ctorem*. Sexta perseuerancia finalis <cum dicit>: *et consummatorem Ihesum*, id est Ihesus Saluator; et: *Qui perseuerauerit usque in finem, saluus erit*.

13 Et notabiliter dicit *deponentes omne pondus*, scilicet peccati; maxime enim pondus est peccatum mortale. Omnia pondera huius mundi non tantum ponderant quantum unum superbie peccatum. Hoc aperte possumus uidere nichil subtilius angelo, nichil superius celo, nichil inferius inferno, et tamen in momento peccatabilis superbie de celo precipitauit primum angelum in inferno, unde in Luca: *Videbam Sathanam quasi fulgur de celo cadentem*. Si ergo unum peccatum mortale tanti est ponderis, quare homines, qui sunt in tot mortalibus peccatis, non sentiunt pondus illud? Respondeo: Nauis que |43rb| est extra aquam plus ponderat quam si esset in aqua propter fluxibilitatem aque. Nauis enim in aqua propter fluxibilitatem aque modico uento mouetur, que quando est extra aquam a multis hominibus non posset moueri. Ita isti quamdiu sunt in aquis deliciarum carnis, diuitiarum, honorum et dignitatum⁸ non sentiunt pondus illud, set quando separabitur anima a suo corpora, tunc bene sentient in inferno pondus illud.

14 De quarto cursu glorie, in libro Sapientie: *Fulgebunt iusti, et tanquam scintille in arundinetis discurrent*.

15 Set per quam uiam debemus currere? Set ostenditur quod per quadruplicem: per uiam innocencie, per uiam penitencie, per uiam mandatorum, per semitas consiliorum.

16 Prima per uiam innocentie. De hac Psalmus: *Sine iniquitate cucurri et direxi*. Via ista recta est: *Non declinat ad dexteram, nec ad sinistram*. Per hanc incessit primo Saluator noster, qui peccatum non fecit. Et bene dicit *cucurri et direxi*, |43va| quia qui est in peccato mortali, quicquid boni faciat, non appropinquat terminum quo ire tendit, scilicet celum. Sicut si uellem ire ad Sanctum Dionysium et irem per⁹ [nostram]¹⁰ de campis, ita peccator in mortali, quantacumque bona faciat, non appropinquat celum. Ista uia habet tres dietas: puritatem cordis, oris, et operis. De qua triplici Ps.: *Quis ascendet in monte Domini* etc.?

17 Set quia accidit sepius de aliquo quod amisit uiam suam non potest redire ad eam, sicut qui amisit uirginitatem non potest recuperare eam, ideo necessaria est sania, scilicet penitencie, de qua Iere.: *Vide uias tuas in conualle, scilicet humilitatis, scito quid feceris: et quasi cursor leuis explica<ns> uias tuas*. Vide peccata tua, et peccare cessa! Dolere enim debet peccator de malis que commisit et de bonis que om<m>isit.¹¹ Secundo dicit: *et quasi cursor leuis* etc. Ista uia habet tres dietas: cordis contricionem, oris con|43vb|fessionem, operis satisfactionem. Multi tamen deuiant in uia ista, de quibus Ps.: *Errauerunt in solitudine* etc. Incipiunt a tertia dieta, ieiunant in Quadragesima, elemosynas dant, orant et multa alia bona faciunt, et in fine Quadragesime peccata sua confitentur. Volunt ire in paradysum retrorsum, id est *a rebours* sicut *l'escreueice*. Non est ordo rectus se saluandi, immo debet precedere

⁷ in] written above the line

⁸ dignitatum] dignitati

⁹ per] ad added after and expunged

¹⁰ nostram] might be a scribal error for Martinum (de Campis)?

¹¹ ommissit] comisit written and c expunged

contritio cordis, et post, confessio oris, et post, satisfacere de peccatis suis.

18 Est tertia uia mandatorum. De ista Psalmus: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum*. Bene dicit *cum dilatasti*, quia homo non currit nisi per latam uiam, et uia mandatorum lata est, quia omnia mandata Dei, maxime mandatum caritatis, equaliter oportet impleri in longitudine cordis et latitudine, Ps.: *Latum mandatum tuum nimis*. Dicit ante: *Omnis consummationis uidi finem*. Qui dicit “omne” nichil excipit. Qui caritatem haberet in omni uita sua, |44ra| et in fine non haberet, nichil sibi ualeret. Item qui omnes homines diligeret, et unum odio haberet, nichil esset. Ideo istud mandatum est longum et latum, ideo dicit “nimis.” Quando aliquis habet de uino pro se et pro familia sua, satis est; quando pro se et familia sua¹² et amicis suis, multum est; quando pro se et familia, pro amicis et inimicis, nimis est, ut si mitteret aliquis dolium uini inimico suo, nimis esset. Tale mandatum est de caritate, quia Dominus uult quod diligamus inimicos nostros, unde ipse ait: *Diligite inimicos uestros, benefacite hiis qui oderunt uos* etc.

19 Quarta uia est semita consiliorum. De qua in Prou.: *Ducam te per semitas equitatis*, Glossa, “religionis”; *quas cum ingressus fueris, non ar<c>tabuntur gressus tui, et currens non habebis offendiculum*. Semit[t]a ista est religio; ista semita recta est. Sicut semit[t]a est rector uia ueniendi ad locum, uia publica, sic uia religionis, uia mundi. |44rb| Hoc uidere possumus: medium est quod non exit ab extremis. Vita ista¹³ incipit a paupertate, uilitate, et ibi terminatur. Et ista tria sunt in religione. Si ergo religio habet ista tria <consilia>, ergo rector uia. Saltem qui non potest ire per semitam consiliorum <et> qui non uult claustrum intrare, eat per uiam mandatorum <et> studeat in mundo mandata Dei seruare. Quod nobis etc.

¹² sua] satis est added after and deleted

¹³ ista] added in the margin